

פיהמ"ש שביעית פרק רביעי משנה ב - ג לרמב"ם קצו

וזכור זאת ולא נצטרך לכפול פירושו (נז). ואין צריך לומר שיקצין להם מזונות היינו שיאמר לו לקט משדי ואתן לך מזונך.

[ב] נתקווצה פעל נגזר מן קוצים, עניינו (נז) שהוסרו

הקוצים ממנה (נח). נטייה

"ג'ודת", כלומר שחרשו

והפכו אותה היטב (נט).

נדירה טופלה בזבלים (ס),

והוא גם נגזר מן דיר, ודיר

שם המקום שנקבצים בו

הצאן והבקר ולנים בו בשוכם

מן המרעה (סא). וכבר ביארנו

[מ"ב] שענין בטובה החזקת

טובה ותודה, וכאילו הוא

המספק לו צרכו. ואין הלכה

כר' יהודה (סב).

הגוים בשביעית אבל לא מישראל. ומחזקין ידי גוים בשביעית אבל לא ידי ישראל.

ושואלין בשלומן מפני דרכי שלום.

הערות וביאורים

שלא יבא לנקות אף הדקים. (נז) ובכ"ז זאת להלן

(מ"ג) כתב רבינו שוב: וכבר ביארנו שענין בטובה

החזקת טובה ותודה, וכאילו הוא המספק לו צרכו.

ע"כ. וכ"כ רבינו בפירושו (עיוות פ"ה מ"ב): ופירושו

בטובה, לתגמול טוב, כאילו הוא סיפק לו צרכו או

עשה עמו חסד בהניחו לו לאכול מפירות ארצו. ע"כ.

וע"ע לרבינו בפירושו (ניסוח פ"ג מ"ב, עז"ז פ"ד מ"ג).

(נז) בירושלמי כאן איתא שנחלקו חכמי בבל [תמן

אמרין] וחכמי א"י בביאור 'נתקוצה', דלחכמי בבל

היינו שניטלו קוציה, ולחכמי א"י היינו שחרשה [כדי

להמית קוציה]. ובדברי רבינו מבואר שפירש כדעת

תמן אמרין, ועי' בסמוך. (נח) ורש"י ותוס' (נז) לא

ע"כ. פירשו שניטלו קוציה התלושין ומפוזרין. אבל

בלשון רבינו בחיבורו (פ"א ה"ג) משמע דמיירי במחוברין

(מז"א ס' יט ס"ק טז, ע"ז). וכ"כ רבינו גרשום (נז) ופ"ד

(נט) בירושלמי שם פריך, דבשלמא לדעת חכמי בבל

שנתקוצה היינו שניטלו קוציה, א"כ פירוש נטייה

היינו שנחרשה, אבל לרבנן דהכא הרי זהו נתקוצה.

ומשני דלדידהו פירוש נטייה היינו שחרש שתי פעמים.

ולפ"ז רבינו לשיטתו שפי' דנתקוצה היינו שניטלו

קוציה פירש כאן נטייה נחרשה. וכן לשון רבינו

בחיבורו (פ"א ה"ג) 'או נרה', ופירש הדרך אמונה דהיינו

חרישה ראשונה. ועי' אור לציון שם. וע"ע הערה

הבאה. אבל הר"ב פירש נתקוצה כרבינו שניטלו קוציה,

ונטייה פירש שכל העולם חורשים פעם אחת והוא

חורש בה היטב לפי שנראה כמצוהו לעבוד לצורך

חורש בה היטב לפי שנראה כמצוהו לעבוד לצורך

חורש בה היטב לפי שנראה כמצוהו לעבוד לצורך

חורש בה היטב לפי שנראה כמצוהו לעבוד לצורך

חורש בה היטב לפי שנראה כמצוהו לעבוד לצורך

חורש בה היטב לפי שנראה כמצוהו לעבוד לצורך

חורש בה היטב לפי שנראה כמצוהו לעבוד לצורך

חורש בה היטב לפי שנראה כמצוהו לעבוד לצורך

חורש בה היטב לפי שנראה כמצוהו לעבוד לצורך

חורש בה היטב לפי שנראה כמצוהו לעבוד לצורך

חורש בה היטב לפי שנראה כמצוהו לעבוד לצורך

חורש בה היטב לפי שנראה כמצוהו לעבוד לצורך

חורש בה היטב לפי שנראה כמצוהו לעבוד לצורך

חורש בה היטב לפי שנראה כמצוהו לעבוד לצורך

חורש בה היטב לפי שנראה כמצוהו לעבוד לצורך

חורש בה היטב לפי שנראה כמצוהו לעבוד לצורך

חורש בה היטב לפי שנראה כמצוהו לעבוד לצורך

קצת פיהמ"ש שביעית פרק רביעי משנה ד - ה לרמב"ם

[ד] כבר פירשנו (פ"ג מ"ג ופ"ז מ"ה) שמדל הוא הקיצוץ וההפחתה, מן דל (סו). ומה שאמר כאן המדל בזיתים הוא שקצצם לעצים (סז). ואמרו בית שמאי שאפילו אם כרת שני גזעים או אחד

אסור לו לעקור שרשיו מן הארץ כדי שלא יתקן את הארץ, וזה הוא ענין אמרם יגום, כונתו שכורת מעם הארץ ומניח השרשים בארץ (סח). ובית הלל מתירין לו לעקור את שרשיהם. ואם כרת שלשה גזעים בשורה אחת הרי זה אסור לו לעקור שרשיהם, מפני שהוא מקום גדול וראוי לזרוע בו, והרי הוא כאילו עקר אילנות כדי להופכה לשדה לבן, וזה מעבודת הארץ (סט).

[ה] המבקע בוית המחתך עצי הזיתים לקחת מהם עצים, לא יכסם בעפר מפני שהיא עבודה. ובתולת שקמה הוא צמיחתה

[ד] המדל בזיתים [פת] בית שמאי אומרי' יגום, ובית הלל אומרי' ישרש. ומזדים במחליק עד שיגום. אי זה הוא המדל, אחד או שנים. והמחליק, שלשה זה בצד זה. במה דברים אמורים מתוך שאלו אכל מתוך של חברו אף המחליק ישרש. [ה] המבקע בזית לא יחפה בעפר אכל מבקעה הוא באבנים או בקש. הקוצץ קורות שקמה לא יחפה בעפר אכל מבקעה הוא באבנים או בקש. אין קוצצין בתולת שקמה בשביעית מפני שהיא עבודה. ר' יהודה אומר בדרבה אסור אלא או מגביה עשרה טפחים או גומם מעם [פט] הארץ.

[פת] רבינו צמחור (פ"א ה"ח) כתב: הקוצץ אילן או שנים לעצים וכו'. ע"כ. וכמו עליו הראשון (כמ"י, הוצא צמחור רש"פ): לשון המשנה 'צומחור'. ע"כ. ועי' פאה השלמן (ס"י כ ס"ק מו) ואין האל (צכס זיון). [פט] צד"ו מעל.

הערות וביאורים

השולחן (ס"י כ ס"ק מו) תירץ שהמקום רחב ואינו מועיל לאילנות, ועוד כתב דלדעת הר"ש אף אם מועיל מותר ואף במתכוין לזה, ע"ש. והאמונת יוסף תירץ דשאני הכא שקוצץ אילן אחר ולא דמי לזימור שהוא באותו האילן. ועי' להלן (מ"ה). וע"ע מנחת שלמה ואור לציון. (סח) עי' לרבינו בפירושו (עוקצין פ"ז מ"ו). (סט) וב"פ רבינו בחיבורו (פ"א ה"ח) שהרי מתקן את הארץ. והר"ש כתב א"ע שהוא נראה כעודר כדי לזרוע. (ע) וב"פ רבינו בפירושו (דמאי פ"א מ"ב). וע"ע ציונים בהערה שם. (עא) בד"ו: כדי שיתחזק כחו ויתן פריו בעתו לרוב. אבל מלשון הר"ב נראה שהוא לצורך שיתעבדו הקורות, וכ"כ המאירי (נדה מ ע"ג). וכן יש לפרש הגירסא שלפנינו. (עב) עי' לעיל (פ"ז מ"ג). וע"ע שו"ת שבט הלוי (מ"ט סי' פו). (עג) ולשון רבינו בחיבורו (פ"א ה"ח): ואם צריך לעציה קוצץ אותה שלא כדרך עבודתה. ע"כ. והנה לעיל (מ"ד) הובאו דברי התו"ט בדעת רבינו דכל שאינו מתכוין לזימור מותר, וא"כ מ"ט כאן הצריכו שינוי. ותי' החזו"א (ס"י יט ס"ק יד-טו) דכיון שקציצת בתולת שקמה היא פעולה חשובה, הוא נראה כמתכוין לזה אם אינו עושה שינוי, ע"ש. והמנחת שלמה תירץ דכיון דאפשר לשנות הצריכו שינוי. וע"ע לעיל (פ"ג מ"ג) בהערות. (עד) וב"פ רבינו בחיבורו (פ"א ה"ח). והקשה הרדב"ז למה שבק חכמים ופסק

ישראל. והקשה השער המלך (ה"ל שמיטת פ"ג ה"ו) דרבינו בחיבורו (ה"ל נלאס פ"א ה"ג) פסק דמותר לומר לנכרי שיזרע כלאים בשדה שלו אף שהוא לצורך ישראל, ועי' דרך אמונה (צאור ההלכה פ"ח ה"ח ד"ה מחזיקין). אמנם בדעת הסמ"ג (עשה קמה) נראה דלא פליגי אלא איך לפרש תיבת מחזיקין, אבל לכו"ע מותר לומר בין כך ובין כך (דק אמונה סט). וע"ע תוס' (גיטין סז ד"ה אשתא) בתחלת דבריהם, ודו"ק. (ס) ועוד פירש הר"ב דמדל לשון שליפה והסרה [כמו ידל מהכא' הסר מכאן]. (סז) בד"ו: להיות עצים לאש. אבל הר"ב כתב כדי שיגדל ויתעבה. והקשה התו"ט דזימור וזריתת האילן אסורה מדאורייתא בין בכרם בין בשאר אילנות, כמש"כ רבינו בחיבורו (פ"א ה"ג) [ועי' מש"כ לעיל פ"ב מ"ג], ומה לי שמזמר וכורת מקצת מהאילן כדי שיגדל הוא, או שכורת אילן אחד כדי שיגדל השני. וכתב די"ל שגם הר"ש והר"ב סוברים כרבינו שכוונתו לעצים, אלא דמדל דעלמא פירשו דהוא כדי שיתעבה. והקשו הלחם שמים והתפא"י (להלן מ"ו) מה בכך שאינו מתכוין, מ"מ הא הוי פסיק רישא. ועי' חזו"א (ס"י יט ס"ק ג, ס"י יט ס"ק יד) דבשביעית כל שאינו מתכוין לא חשיבא מלאכה אף בפסיק רישא. אמנם שיטת תוס' (מ"ק יג ע"א, וכו"מ נמוס' סנהדרין כו ע"א ד"ה לעקל) אינה כן, ע"ש. ולדבריהם צ"ל דקצירת שאר אילנות דרבנן. והפאת